

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: Рев-306/05
Бања Лука, 13.7.2007. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Стевана Савића, као предсједника вијећа, Петра Бајића, Виоланде Шубарић, Златка Куленовића и Горјане Попадић, као чланова вијећа, у правној ствари тужиоца М.Д., сина С. из с. К., кога заступа С.П. адвокат из Н.Г. против туженог И.В. из с. К. кога заступа С.К. адвокат из Н.Г. ради плаћања дуга, одлучујући о ревизији тужиоца против пресуде Окружног суда у Б.Л. Гж-2233/02 од 24.01.2005. године, на сједници одражној 13.7.2007. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Н.Г. број П-186/99 од 17.4.2002. године, обавезан је тужени И.В. из с. К. да тужиоцу М.Д. плати дуг од 44.000,00 КМ са законском затезном каматом почев од 15.9.1994. године до исплате, уз накнаду трошкова спора у износу од 3.700,00 КМ, све у року од 15 дана по правоснажности пресуде под пријетњом извршења.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Б.Л. број Гж-2233/02 од 24.01.2005. године жалба туженог је уважена, првостепена пресуда преиначена тако што је одбијен тужбени захтјев тужиоца, и обавезан да туженом накнади трошкове спора у износу од 2.200,00 КМ, све у року од 15 дана под пријетњом извршења.

Тужилац ревизијом побија другостепену пресуду због погрешне примјене материјалног права, с приједлогом да се побијана пресуда преиначи тако што ће се жалба туженог одбити и првостепена пресуда потврдити.

Одговор на ревизију није поднесен, нити се Републички тужилац изјаснио о поднесеној ревизији (члан 390. став 3. Закона о парничном поступку – "Службени лист СФРЈ", бр. 4/77 до 35/91, и "Сл. гласник РС" бр. 17/93 до 32/94, у даљем тексту: ЗПП), који се на основу одредби члана 456. став 1. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“ бр. 58/03 до 74/05, у даљем тексту: ЗППРС) има примјенити у овом спору.

Ревизија није основана.

У тужби тужилац захтјевом тражи да му тужени из основа уговора о зајму исплати 44.000,00 КМ са законском затезном каматом почев од 15.9.1994. године до исплате.

Првостепени суд је након проведеног поступка утврдио: да је тужилац са туженим током 1994. године закључио уговор о пословној сарадњи и да му је дао 40.000,00 DEM, а затим још 4.000,00 DEM; да је непосредно прије закључења овог уговора тужилац од туженог тражио у зајам 10.000,00 DEM, који износ је утрошио у набавку нафте у Ц.Г., а након што је набављену нафту продао, тужиоцу поред износа од 10.000,00 DEM исплатио још 3.000,00 DEM и 200 литара нафте; да је тужени након примљеног износа од 44.000,00 DEM са цистернама за нафту отишао у Ц.Г. гдје је купио нафту која му је од надлежног органа Министарства унутрашњих послова Ц.Г. одузета и да је по рјешењу Комисије за царинске прекршаје Царинарнице у П. број Д-385/313 од 11.11.1994. године није прихваћена прекршајна пријава Основног тужилаштва из Н. Кт. број 496/94 од 01.11.1994. године против туженог М.Н. из Г. да је учињен царински прекршај из члана 101. став 5. Закона о прекршајима, јер да нема елемената прекршаја по члану 208. Царинског закона.

Налазећи да је између странака у спору закључен уговор о пословној сарадњи по којем је тужилац уложио 44.000,00 DEM у посао око набавке нафте, али да странке наведеним уговором нису уговориле наступање ризика у случају неостваривања посла, те како је у извршењу посла набавке нафте дошло до одузимања нафте од стране Министарства Ц.Г., то да је тужени у обавези да тужиоцу врати његову улогу у новцу који је износио 44.000,00 DEM. Даље првостепени суд налази да је тужени свјесно избјегао иницијативу тужиоца да се у уговору предвиди и последица наступања евентуалног ризика и то опаском "неће се то ваљда десити", па како се десило да је одузета нафта, првостепени суд судио тако што је туженог обавезао да тужиоцу плати износ наведен у изреци првостепене пресуде.

Другостепени суд је прихватио утврђено чињенично стање, као и правни став, да су странке закључиле уговор о пословној сарадњи, при чему изразивши став да тај уговор у себи садржи елементе уговора о ортаклуку (параграф 1175, 1184. и 1187 Општег Грађанског Законика) јер све оно што се дешавало између њих садрже обиљежја овог уговора по којем два лица се обавезују да уједине, односно ставе на располагање један другоме своју или дио имовине за постизање одређеног економског циља при чему се то улагање у смислу ортакчког удјела не мора састојати искључиво у имовини већ се оно може састојати и у томе да једна страна улаже свој рад. Овакав уговор је алеаторан јер се приликом закључења уговора зна колики је ортакчки уговор сваког уговарача али је потпуно неизвјесно колико ће сваки од њихо добити по престанку ортаклука. Да је неприхватљив закључак првостепеног суда "да се ради о уговору о пословној сарадњи али да тужени остаје у обавези да тужиоцу врати његових 44.000,000 DEM" и то полазећи од тога да је тужени "свјесно избјегао уговарање сношења ризика" као и да је договорено да пословна сарадња траје док има посла а када посао стане да тужени врати тужиоцу његових 44.000,00 DEM, који је по првостепеном суду стао "када је нафта одузета од стране надлежног органа Ц.Г.". Да по схватању другостепеног суда израз "када посао стане" треба тумачити тако да је одређени посао са његовог гледишта престао

када су они остварили економски циљ због кога су ступили у пословну сарадњу или када једна у складу са договором искаже вољу да жели изаћи из заједничког пословања, али се не може сматрати да је посао престао вољом странака када је предмет њихове економске сарадње, у овом случају нафта, одузета од стране надлежног органа једне државе због сумњи у правилност пословања. Стога да је овдје престала могућност даљег остваривања економског циља из разлога који је ван било какве воље и утјецаја странака па се не може прихватити да је посао престао, он је са овог гледишта пропао, јер је нестала основа имовине ортачке заједнице, па због тога се на овај однос има примјенити параграф 1197 Општег Грађанског Законика по којем "добитак" би представљао ону имовину која прелази преко главнице ортаклука и то након одбијања свих трошкова и претрпљене штете, а добитак за тужиоца би био договорени износ од 3.000,00 DEM и одређена количина горива по једној тури. Да износ кога је тужилац уложио у ортаклук од 44.000,00 DEM, кога је у остваривању уговора о пословној сарадњи предао туженом, уложен у набавку друге туре нафте која је одузета, не представља његов добитак, већ тај износ представља његов удио у заједничку имовину ортаклука и тај удио сам посеби је нестало оног момента када је ортаклук изгубио уложену главницу а то је било у тренутку када је нафта коју је тужени набавио за износ главнице ортаклука одузета од надлежног органа у Ц.Г. При томе, да је нестало основ главнице ортаклука, и да то не мијења ствар, што је тужилац највећи губитник у овом ортаклуку јер је он изгубио уложени новац, а тужени изгубио само свој труд, рад и вријеме, а они су при заснивању заједничког пословања прихватили да на такав начин буде одређен удио који сваки од ортака уноси у заједничку главницу. Како је нестала главница то да се тужени не може обавезати да врати тужиоцу његов удио у уложену главницу од 44.000,00 DEM, јер за то не постоји законска основа. Стога је другостепени суд жалбу туженог уважио, првостепену пресуду преиначио и одбио тужбени захтјев.

Одлука другостепеног суда је правилна и законита.

Правилно другостепени суд у разрјешењу ове правне ствари полази од примјене правних правила Општег Грађанског Заоника (у даљем тексту: ОГЗ), параграфа 1175–1216, који регулишту уговор о ортаклуку, јер Закон о облигационим односима ("Сл. лист СФРЈ", бр. 29/78 до 57/99 и "Сл. гласник РС", бр. 17/93 и 3/96), као ни другим законским прописима овај уговор није регулисан, а наведене одредбе ОГЗ-а се примјењују као правна правила на основу Закона о неважности правних прописа донесених прије 06.4.1941. године и за вријеме непријатељске окупације ("Сл. лист ФНРЈ", бр. 46/46), а у Републици Српској се примјењује на основу члана 12. Уставног Закона за спровођење Устава Републике Српске ("Сл. гласник РС", бр. 21/92).

По правним правилима параграфа 1175-1216 ОГЗ-а, уговор о ортаклуку је консенсуалан уговор који настаје моментом постигнуте сагласности о његовим битним елементима, прво, о циљу који се основаним удружењем намјерава постићи, а то је циљ ради постизања имовинске користи, друго, о величини појединих ортачких удјела који може бити новац, ствари, један дио или цијела имовина појединог ортака као и сам рад, а који поједини удјели не морају бити једнаки и трећа, временском трајању уговора о ортаклуку које обично зависи од временског остваривања намјераваног циља.

По параграфу 1197. ОГЗ-а, ако је ортаклук изгубио уложену главницу сасвим или у једном дијелу у истом размјеру по којем у противном случају би се подијелио добитак, а ако у главницу није ништа дао губи своје труди (рад).

Утврђујући у поступку да је тужилац током 1994. године у вријеме трајања рата на просторима бивше СР БиХ, прије тражења туженог да му дадне 44.000,00 DEM, тражио и добио 10.000,00 DEM и исплатио му још 3.000,00 DEM и 200 литара горива нафте, да је прије тражења и добивања износа од 44.000,00 DEM тужиоца упознао да ће за овај износ набавити нафту у Ц.Г. ради даље препродаје и да се том приликом нису договарали колико ће сваки од њих добити по обављеном послу око увоза нафте и ко ће од њих и на који начин преузети ризик ако до увоза не дође односно ако посао пропадне као и да су органи власти у Ц.Г. одузели цистерне са нафтом које је тужени купио, другостепени суд је правилно закључио да су странке у спору закључиле уговор о ортаклуку по којем би добитак за уговорне стране, иако нису тако уговорили, представљао имовину која прелази преко главнице ортаклука и то након одбијања свих трошкова и претрпљене штете, а добитак за тужитеља би био договорени износ исплате од 3.000,00 DEM и одређене количине горива по прибављеној тури, да износ који је тужилац уложио у износу од 44.000,00 DEM који је у остваривању циља овог уговора предао туженом, а који је сав уложен у набавку друге туре нафте која је одузета, за тужиоца не представља добитак, већ он представља његов удио у заједничкој имовини ортаклука који је одузимањем горива нестао, па како је нестао основ главнице ортаклука без обзира што је тужилац губитник за наведени износ ортаклука, док је тужени изгубио рад и вријеме око реализације циља уговора о ортаклуку – набавке нафте, јер су приликом заснивања овог уговора прихватили да се на такав начин одреди удио сваког од њих у заједници главнице ортаклука.

Из тих разлога нису, ни по оцјени овог суда били испуњени услови да се удовољи тужбеном захтјеву тужиоца у износу који је захтјевом тражио у овом спору.

Остали ревизиони наводи тужиоца су без утјецаја на правилност и законитост побијане пресуде.

Према свему изнесеном, не постоје недостаци приликом доношења другосепене пресуде на које се указује у ревизији, а ни оних на које овај суд пази по службеној дужности, ради чега је примјеном одредби члана 393. ЗПП-а у вези са одредбом члана 456. став 1. ЗППРС одлучено као у изреци ове пресуде.

Предсједник вијећа
Стеван Савић